

Nr 718

Av herr **Hedlund m.fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 54, angående reformering av den obligatoriska skolan m.m.*

(Lika lydande med motion nr 585 i Första kammaren)

Propositionen om reformering av den obligatoriska skolan markerar ett nytt skede i den reformverksamhet som sträcker sig flera decennier bakåt i tiden. 1940-talets utredningsarbete och 1950-talets försöksverksamhet skall nu åtföljas av ett genomförande under 1960-talet. Det måste anses angeläget, att man snarast möjligt kan ge alla barn nioårig skolgång, för vilket inte minst kommunerna ådagalagt sitt stora intresse. För en sådan ytterligare utbyggnad, som på relativt kort tid skall utmynna i ett fullständigt genomförande av den nioåriga skolan, måste tillskapas de organisatoriska och övriga riktlinjer, som är oundgängligen nödvändiga. Även för utvecklingen och utbyggnaden av de anslutande skolformerna är ett ställningstagande rörande den obligatoriska skolan synnerligen angeläget.

I propositionen anges skolans allmänna mål och uppgifter. I allt väsentligt sammanfaller detta med vad man enats om inom skolberedningen. De angivna målen, som av naturliga skäl inte kunnat ges en vetenskaplig precisering, är mera nyanserade än de som gällt i äldre skolformer. Skolans fostrande, karaktärsdanande och personlighetsutvecklande uppgifter har sålunda betonats starkare än tidigare, då skolan mera ensidigt eller dominant präglats av kunskapsmeddelelsen. Vi vill i anledning härav, samtidigt som vi bejakar dessa mål och uppgifter, betona att kunskap och inlärande måste vara det grundläggande i allt skolarbete. Oavsett ämnet och den pedagogiska metoden måste det alltid vara fråga om ett inlärande; ett inlärande av fakta, av förmåga att se samband och relationer mellan olika fakta, av metoder att inhämta kunskap och kunnande o.s.v. Skolans fostrande uppgifter kan ej skiljas härifrån. Fostran, karaktärsdaning och personlighetsutveckling måste stå i samklang med och baseras på dessa grundläggande drag och syften i skolans arbete. Detta är kvalitetskrav som ej får efter sättas.

Ställningstagandet om elevens och föräldrarnas rätt att i samråd med skolan avgöra val av studieinriktning är av principiellt men även praktiskt grundläggande betydelse. Det innebär inte endast att skolans—samhällets tidigare rätt i detta avseende upphör och ersättes av de enskildas valmöj-

lighet, utan också att samhället förpliktar sig att så utforma skolan att eleven beredes möjlighet att inom och utom ramen för det lärostoff, som är gemensamt för alla elever, orientera sig om sina förutsättningar i syfte att kunna göra realistiska val. Respekten för den enskilde och dennes personlighet och särdrag intar således en framträdande plats. Detta måste enligt vår mening tillmätas avgörande betydelse.

Det för alla elever gemensamma lärostoffet är likaledes av fundamental betydelse. Det gäller ytterst frågan om goda förutsättningar skall skapas för en för alla medborgare gemensam referensram, vilket är av stor vikt för den kulturella och sociala samhörigheten i samhället.

Principen om de enskildas rätt att välja och att den enskilde elevens begåvning, intresse och anlag skall tillgodoses kan av olika skäl inte renodlas. Å andra sidan skulle den vara meningslös eller helt sättas ur spel om man inte för dess skull vore beredd att ta vissa praktiska konsekvenser. Bland dessa konsekvenser har differentieringsfrågan tilldragit sig ett synnerligen stort intresse, vilket torde ha sin närmaste förklaring i att skolreformen skulle vara något definitivt. Så kan inte vara fallet. Kan man genom olika praktiska åtgärder, pedagogiska och organisatoriska, göra det lättare att nå de uppsatta målen, bör givetvis så ske. Skolan måste inte endast vara anpassningsbar i ett föränderligt samhälle. Den måste också präglas av en ständig strävan att tillgodogöra sig de bättre möjligheter som utvecklingen kan medföra. Från dessa utgångspunkter måste man se odogmatiskt på olika praktiska, pedagogiska och organisatoriska lösningar och ständigt vara beredd att på grundval av vunna erfarenheter och nya rön och möjligheter vidtaga ändringar, även om dessa skulle te sig genomgripande.

Med den snabba utveckling, som kännetecknar vårt samhälle, måste allt större krav ställas på den obligatoriska skolan ur såväl individens som samhällets synpunkt. Den självklara utgångspunkten måste härvid vara, att alla barn, oberoende av föräldrarnas ekonomi och bostadsort, skall erhålla en likvärdig fostran och utbildning i grundskolan. De speciella svårigheter, som glesbygderna hittills haft i nämnda avseende, måste sålunda övervinnas. Det är enligt vår mening angeläget, att ungdomens sociala fostran tillmätas ökad vikt. Vårt samhälle ställer stora anspråk på medborgarnas förmåga till samverkan, samarbete och hänsyn. Självfallet måste det vara en huvuduppgift för grundskolan att bibringa ungdomen en sådan positiv inställning till samhällsgemenskapen. Men lika viktigt är det givetvis, att grundskolan lämnar så goda förutsättningar som möjligt för kunskapsinhämtandet. Det alltmer komplicerade samhället ställer ständigt ökade krav på utbildningen, vilket måste vara avgörande även för grundskolans utformning. Ett grundkrav måste sålunda vara att undervisningen på grundvalen av den socialt fostrande uppgiften och den för alla bygder och befolkningsgrupper likvärdiga utformningen individualiseras och differentieras i så stor utsträckning som möjligt, så att eleverna kan få inhämta kunskaper

i takt med sina förutsättningar och stimuleras till den självverksamhet och företagsamhet, som är ett så väsentligt villkor för vårt samhälles vidareutveckling. Det är enligt vår mening angeläget, att möjligheterna till en sådan differentiering av undervisningen tillvaratas i all den utsträckning som är möjlig inom ramen för den skolorganisation, som överenskommits i skolberedningen och nu i propositionen förelagts riksdagen. Men samtidigt skall det givetvis stå klart, att en effektiv skola ständigt måste anpassas efter utvecklingens krav.

På grundval härav tillstyrker vi att beslut nu fattas om den nioåriga skolans genomförande och att genomförandet sker under den i propositionen och av skolberedningen angivna tidrymden. Vi tillstyrker även att genomförandet baseras på propositionen och skolberedningens förslag i fråga om klassindelning och klassorganisation, stadiindelning och stadieorganisation, utbildningslinjer och tillvalsämnen. Vi godtager i huvudsak läroplanens innehåll och i propositionen i övrigt angivna riktlinjer. I vissa avseenden framför vi dock förslag till förbättringar och kompletteringar. Dessa framgår av det följande.

Förslaget till läroplan

I stort sett har skolberedningens förslag till läroplan fått ett välvilligt mottagande från remissinstanserna, även om givetvis åtskilliga önskemål och erinringar framförts beträffande enskilda ämnen. Departementschefen har godtagit läroplanen i stort sett oförändrad. Även enligt vår mening bör det framlagda förslaget i stort sett kunna godtagas. Dock kommer vi att i några avseenden framföra förslag till ändringar, vilka emellertid inte är av den omfattning att de rubbar förslagets helhet.

Till följd av reduceringen av antalet veckotimmar har det inte kunnat undvikas att vissa ämnen tillmätts ett lägre timtal än tidigare. Av denna anledning vill vi understryka vikten av att erforderlig sovring av kunskapsstoffet genomföres så att undervisningen ej kommer att innefatta bibringande av döda data utan kan inriktas på levande kunskap: data, samband och metod.

I remissyttrandena har angelägenheten av att ämnet hemkunskap erhåller 4 veckotimmar i klass 7 i stället för av beredningen förordade 3 veckotimmar framhållits. Detta har även reservationsvis framförts inom beredningen. Enligt vår mening talar starka skäl för en sådan utformning. Vi hänvisar till ämnets betydelse och till vikten av att undervisningen i det samma kan bedrivas under ett antal sammanhängande lektioner.

I fråga om kristendomsämnet, vars utrymme i läroplanen i övrigt erhållit en tillfredsställande behandling, måste beklagas att det inte fått plats som obligatoriskt ämne i hela årskurs 9 utan endast på de s.k. teoretiskt inriktade linjerna i denna årskurs. Särskilt med hänsyn till att eleverna i

denna årskurs vunnit större mognad är det angeläget att kristendomsämnet erhåller plats som obligatoriskt ämne i hela årskursen.

Det är vidare beklagligt att utrymme ej kunnat beredas för familjekunskap som självständigt ämne. I denna egenskap ingår det endast som specialämne i linje 9 s, och då som ett led i ämnet familje- och socialkunskap, som omfattar 4 veckotimmar. Givetvis kommer man i vissa andra ämnen in på ämnet familjekunskap eller tangerar detsamma. Detta gäller ämnena samhällslära, kristendomskunskap, biologi och hemkunskap. Detta sker emellertid från ett sidoordnat eller överordnat perspektiv. Familjekunskapsämnet har givetvis en sådan plats inom ramen för de nämnda ämnena. Inte blott från pedagogiska utan också från andra utgångspunkter är det emellertid angeläget att ämnet även behandlas ur den enskilde individens synvinkel och då främst rörande relationerna, förpliktelsen, beroendet o.s.v. mellan familjens medlemmar. I denna mening förekommer familjekunskap i det framlagda förslaget till läroplan endast inom ramen för det nämnda specialämnet i linje 9 s, främst till den del det därstädes beskrivits med orden »Familjens biologiska, emotionella, ekonomiska och fostrande funktioner. Familjebildning. Samlevnadsfrågor», men också till den del det beskrivits med orden »Inbördes rättigheter och skyldigheter. Föräldrar och barn. Barnens vård och uppfostran mot bakgrunden av deras fysiska och psykiska utveckling» m.m. Enligt vår mening bör familjekunskapen i denna mening ingå som obligatoriskt ämne för alla elever. Dessa spörsmål har även berörts i motionen II: 587. Vi hänvisar till den motivering som där anförts. Skall familjekunskapsämnet få önskad verkan bör undervisningen förekomma vid lämpligaste tidpunkt. Då det gäller att bereda de unga inför ungdomsliv och familjeliv i frågor som förutsätter en viss mognad synes ämnet därför böra ingå i årskurs 9. Detta får givetvis inte medföra någon ändring beträffande de moment av familjekunskapen, som ingår i vissa andra ämnen.

Även om införande av familjekunskap som obligatoriskt självständigt ämne i årskurs 9 enligt vår mening är mycket angeläget, anser vi det inte lämpligt att yrka på ett omedelbart vidtagande av en sådan åtgärd. Avgörande härför är lärarfrågan. Innan ämnet göres obligatoriskt för alla elever synes en viss utbildnings- och fortbildningsverksamhet böra bedrivas. Vi förutsätter att denna igångsättes snarast möjligt och att ämnet om så befinnes lämpligt och möjligt successivt införes i takt med ökningen av lärartillgången i ämnet. Vi föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att ämnet familjekunskap införes som obligatoriskt ämne för samtliga elever i årskurs 9 så snart det är möjligt samt att ämnet dessförinnan ägnas största möjliga utrymme inom ramen för de andra ämnen där det i någon mån ingår.

I fråga om hemkunskap har departementschefen föreslagit att ämnet i årskurs 7 skall erhålla 4 veckotimmar genom att den veckotimme, som en-

ligt beredningens förslag avdelats till slöjd alternativt musik i samma årskurs, överföres till ämnet. Skolöverstyrelsen har i sitt remissvar föreslagit att den fjärde veckotimmen i hemkunskap i årskurs 7 skall tagas från ämnet kristendomskunskap, som återfår 1 veckotimme i årskurs 9, där det bör få ökat värde. I denna årskurs tages inom 9 g, 9 h, 9 t, 9 m och 9 s 1 veckotimme från svenska, som i gengäld får 1 förstärkningstimme, och inom 9 mek, 9 ha, 9 ht och 9 p 1 veckotimme från tillvalsämnena, som minskar till 21 veckotimmar.

Enligt vår mening är det senare förslaget det lämpligaste. Därigenom erhålles icke blott ytterligare 1 veckotimme i ämnet hemkunskap i årskurs 7 utan även 1 veckotimme för samtliga elever i årskurs 9 i ämnet kristendomskunskap. Vi föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att läroplanen måtte utformas i enlighet med detta förslag.

I anslutning till sin behandling av läroplan med tillvalsämnena för högstadiet har departementschefen uttalat sig om generell tillvalsgruppering och s.k. nivågruppering. I anledning härav och i syfte att undvika missförstånd vill vi framhålla, att någon inskränkning ej får förekomma i lärarens rätt att i varje ämne för sig så gruppera eleverna och organisera deras arbete att bästa resultat kan uppnås.

I övrigt finner vi ej anledning att nu anföra erinringar beträffande det framlagda läroplansförslaget men förutsätter att, därest erfarenheterna visar att planen kan disponeras på lämpligare sätt, justeringar och ändringar framgent kommer att vidtagas.

Skolklassernas storlek

I skoldebatten har frågan om klassernas storlek intagit en framträdande plats. Därvid synes enighet ha rätt om att mindre klasser är en synnerligen angelägen fråga. Oavsett uppfattning i olika delfrågor och oavsett vilken innebörd man lagt i begreppet en effektiv skola har man på det hela taget varit ense om att ett minskat elevantal i klasserna är av den mest vitala betydelse för en effektiv skola och en god undervisning.

Skolberedningens förslag i detta avseende utgör givetvis en sammanfattande slutsats av de olika faktorer som gör sig gällande vid bedömningen av det lämpligaste elevantalet i skolklasserna. Den pedagogiska synpunkten har givetvis fått vägas mot de förefintliga resurserna, främst i fråga om lärartillgång och tillgång på lokaler inklusive utrustning. Vid denna avvägning har skolberedningen, vars förslag godtagits av departementschefen, funnit sig böra förorda delningstalet 25 för årskurserna 1 — 3 samt delningstalet 30 för årskurserna 4 — 9, allt enligt överskottsmetoden. Den sänkning av delningstalen med fem enheter som förslaget innebär skall även gälla B-formerna. Vidare skall delningstalen tillämpas på varje årskurs för sig vid en skolenhet.

Enligt vår mening kan en ytterligare sänkning av delningstalen i nuläget inte komma i fråga. Behovet av både lärare och lokaler är under de närmast kommande åren så stort att en sådan åtgärd inte kan anses försvarbar. Till belysning härav kan nämnas att skolberedningen beräknat de årliga investeringsbehoven för budgetåren 1962/63 — 1969/70 till följande i milj. kr. uttryckta tal: 359, 327, 298, 278, 223, 163, 117 och 86. Beträffande lärarbehovet har beredningen beräknat att detta kommer att öka från i runda tal 32 900 läsåret 1962/63 till 38 000 läsåret 1972/73. Ökningen fördelar sig med c:a 1 800 på den första tvåårsperioden, c:a 1 000 på den andra, c:a 1 250 på den tredje, c:a 1 000 på den fjärde och med c:a 550 den femte tvåårsperioden.

Även om de ovannämnda delningstalen och klasstorlekarna måste accepteras för de närmaste åren, är en ytterligare minskning av elevantalet i klasserna angelägen ur pedagogisk synpunkt. Visserligen kan det i framtiden tänkas, vilket antytts av både skolberedningen och departementschefen, att den pedagogiska forskningen frambringar sådana resultat att man genom en analys av läroplanen åtminstone till viss del kan dela upp ämnena så att man kan bedriva en del av undervisningen i mycket stora grupper, väsentligt större än nuvarande klasser, och en annan del i mindre grupper. Det är möjligt att sådana möjligheter kan yppa sig — men ovisst. Det hela måste ses som en fråga på synnerligen lång sikt, i vart fall vad det gäller skolan i dess helhet. Även om det antydda tillvägagångssättet kan visa sig möjligt i viss mån inom en inte helt avlägsen framtid, måste man vid en realistisk bedömning utgå från att skolklasser av nuvarande typ kommer att vara den grundläggande enheten inom skolväsendet för mycket lång tid framöver. I fråga om åtgärder på detta område för att förbättra de pedagogiska förutsättningarna är därför en ytterligare sänkning av klassernas elevantal alltjämt angelägen.

Trots att en ytterligare sänkning ej nu kan komma i fråga, är det för hela skolplaneringen och för lärarutbildning och lärarrekrutering angeläget att beslut nu fattas om tidpunkt och omfattning av de sänkningar som framgent bör komma i fråga. På grundval av vad vi i det föregående åberopat beträffande investerings- och lärarbehov föreslår vi att delningstalen för klasser i årskurserna 1—3 senast läsåret 1967/68 sänkes från 25 till 22 och i klasserna 4—9 från 30 till 27 samt att delningstalet i klasserna 4—9 sänkes till 25 senast läsåret 1970/71. Om beslut härom fattas av årets riksdag bör erforderliga åtgärder i fråga om främst den allmänna skolplaneringen, skolbyggnationerna och lärarutbildningen kunna vidtagas innan åtgärderna träder i kraft.

Dessa förordade sänkningar av delningstalen bör i möjligaste mån genomföras successivt så att tröskelproblem kan undvikas. Riktmärket bör vara att klasserna ovannämnda år normalt ej skall vara större än som föranledes av de angivna delningstalen. Så långt de tillgängliga resurserna,

främst tillgången på lärare, gör det möjligt bör således en anpassning av klassernas elevantal företagas under tidigare läsår. Till lärarbehovet återkommer vi i senare sammanhang. De ekonomiska konsekvenserna kan ej anges exakt på grund av att åtskilliga nu ej överblickbara faktorer gör sig gällande. Det kan dock anges att de ökade lönekostnaderna per läsår när de förordade sänkningarna av delningstalen genomförts får beräknas till 80 --- 100 milj. kr.

Vissa glesbygdsproblem

I direktiven för skolberedningens arbete uttalade dåvarande departementschefen att landsbygdsförhållandena särskilt måste uppmärksammas och att beredningens huvudförslag måste vara väl användbara inom ett för landsbygden avsett fullgott skolsystem. Detta uttalande måste givetvis ses mot bakgrunden av skolreformens syfte att genom en på bästa sätt tillrättalagd studiegång ge varje uppväxande individ, oberoende av bostadsort och av föräldrarnas sociala och ekonomiska ställning, den utbildning, för vilken hans begåvning, krafter och anlag gör honom lämpad.

Ur glesbygdernas synpunkt är härvidlag spørsmålet om vilket befolkningsunderlag som fordras för en fullgod obligatorisk skola en central fråga, ehuru inte den enda. Beredningens förslag i detta avseende innebär att ett högstadium ej normalt skall omfatta mindre än tre paralleller. Till denna uppfattning ansluter sig departementschefen och anger att man liksom under försöksverksamheten normalt bör eftersträva ett underlag på lägst ett 75-tal elever per årskurs för högstadierna.

Ställningstagandena i dessa avseenden är av synnerligen stor betydelse för skolplaneringen i allmänhet och särskilt för högstadieindelningen. Vi delar uppfattningen att tungt vägande skäl talar för lägst 3-parallelliga högstadier. Å andra sidan måste dessa skäl vägas mot långa skolskjutvägar och ev. omfattande inackorderingar, vilka ingendera är önskvärda företeelser. Det bör därför understrykas att även 2-parallelliga måste komma i fråga och åtgärder vidtagas för att man i vissa glesbygder härigenom skall kunna ge möjligheter till en fullvärdig skolgång och utbildning. Härvid bör även uppmärksammas att den av högstadieorganisationen beroende skollokaliseringen inte endast är en utbildningsfråga utan för många glesbygdsområden en fråga om huruvida det inom området skall finnas en sådan kulturinstitution, som en skola på denna nivå, inbegripet lärarkrafter, lokaler och utrustning, kan och bör vara.

Klassernas delningstal är av stor betydelse för högstadieindelningen. Vi har ovan förordat framtida sänkningar av delningstalen. De därvid föreslagna delningstalen bör vara normerande för bl. a. högstadieindelningen. Betydelsen härav blir särskilt framträdande i de fall, då en kommun eller ett område i fråga om elevantal ligger något under den av departements-

chefen förordade nedre gränsen för högstadium, emedan kravet på elevunderlag i princip minskas med 15 per årskurs räknat. Härigenom ökas möjligheterna att förse vissa glesområden med 3-parallelligt högstadium. Det bör emellertid uppmärksammas att eleverna vid de minsta högstadierna får färre linjer att välja mellan i årskurs 9 än eleverna vid större högstudier om ej särskilda åtgärder vidtages. En särskild kompletterande regel synes därför erforderlig. Denna regel bör baseras på en efter elevantalet i årskursen glidande skala. Vi föreslår att linje i årskurs skall få inrättas, då minst 11 elever anmält sig om det sammanlagda elevantalet i årskursen utgör 66—70, då minst 10 elever anmält sig om elevantalet utgör 61—65 och då minst 9 elever anmält sig om elevantalet utgör 60 eller mindre.

De grunder för högstadiet som här förordats medför en viss kostnadsökning men också kostnadsminskningar, främst i fråga om skolskjuts- och inackorderingskostnader. Dessa spörsmål får emellertid inte betraktas ur enbart ekonomisk synvinkel. Utöver vad vi förut nämnt om angelägenheten av att glesbygdsområden bereds möjlighet till egna högstudier vill vi särskilt framhålla att skolskjutsvägar och -tider måste hållas inom rimliga gränser och inackorderingar så långt möjligt undvikas. Det synes nämligen helt klarlagt att långa dagliga restider inverkar menligt på elevernas resultat i skolarbetet, och inackordering för obligatorisk skolgång är ett ingrepp som av hänsyn till familjerna måste undvikas så långt det är möjligt att ordna en fullgod skolgång på annat sätt. Dessa omständigheter måste beaktas vid särskilt högstadiets utformning och planering.

De relativt små högstadierna och de glesbefolkade områdenas skolorganisation över huvud taget medför emellertid vissa speciella problem, som måste beaktas under övergångstiden, särskilt under dess tidigare skeden, så att smidigast möjliga lösningar kan uppnås. Härvid bör enligt vår mening följande bli föremål för speciell uppmärksamhet och prövning.

För barn med långa restider till och från skolan blir skolveckan synnerligen arbetskrävande. Den föreslagna reduceringen av antalet skoltimmar per vecka måste hälsas med tillfredsställelse även ur denna synpunkt. Dock hade det varit till fördel om en ytterligare reduktion kunnat ske, t. ex. till 32 eller 33 timmar per vecka. Frågan har givetvis en allmän aktualitet inför perspektivet med 5 dagars skolvecka, men för glesbygdsdistrikt med omfattande skolskjutsverksamhet är den av speciellt intresse. Skolskjutslevernans arbetsbörda skulle kunna lättas och inackorderings elever beredas ökade möjligheter till kontakt med hemmet. Enligt vår mening bör det därför kunna prövas att ytterligare reducera veckotimantalet, övergå till 5 dagars skolvecka och ev. företa andra tidsmässiga omdisponeringar i glesbygdsdistrikten oavsett ställningstagandena till 5-dagarsveckan i skolväsendet i övrigt. I detta sammanhang vill vi även påpeka att skolsjutslevernans och strävan att nedbringa dessas väntetider utgör ett särskilt problem vid schemalaggningen, som särskilt bör uppmärksammas vid den hjälp i schemaarbetet i form av typexempel m. m. som skall lämnas av skolöverstyrelsen.

Möjligheterna till samarbete och samverkan mellan hem och skola minskas givetvis av ett stort avstånd mellan skola och hem. Utvecklingen på detta område inom glesbygdsdistrikten bör följas ingående. Skulle det visa sig nödvändigt bör speciella ekonomiska åtgärder kunna komma i fråga för att ge samarbetet önskvärd omfattning.

Vid lösandet av lärarfrågan för de mindre högstadierna uppstår vissa speciella problem. Dessa kan sammanfattas i att det gäller att ha en sådan tillgång på lärarkrafter som möjliggör en kvalitativt god undervisning och ej medför att t. ex. elevernas tillvalsmöjligheter beskäres. Samtidigt gäller det att ge dessa lärare tillräcklig sysselsättning. Lärare med s. k. bred ämneskombination bör därför genom lönesättningen stimuleras att tjänstgöra på mindre högstadier. Vidare bör detta spörsmål uppmärksammas i vidare utbildningsverksamheten. Lärare, som har kompetens för undervisning i vissa ämnen på högstadiet, bör således stimuleras att genom vidare utbildningskurser skaffa sig kompetens i ytterligare ämnen.

Vi förutsätter att vad här anförts även till den del det ej åtföljes av direkta yrkanden ägnas ingående uppmärksamhet vid skolreformens successiva genomförande.

Psykolog-, yrkesväglednings- och kuratorsverksamhet

I motionen II: 587 till årets riksdag har framhållits att barnen i många fall redan från födelsen konfronteras med psykiska stressfaktorer och att det ofta råder villrådighet om uppfostringsprinciper och en diffus skepsis mot olika värdesystem. Allt detta har bidragit till att skapa en otrygghet och vilshenhet hos många barn, som kan yttra sig såväl i känslomässig och social tillbakadragenhet och isolering som i aggressivitet, gängbildning och eventuellt ungdomsbrottslighet. Skolan har väsentliga uppgifter i detta sammanhang. Skolan får inte avse blott kunskapsförmedlande verksamhet utan måste också omfatta metalhygieniska, uppfostrande och karaktärsdannande uppgifter. Vi hänvisar till vad som i dessa avseenden anförts i ovan nämnda motion.

Skolans allmänna mål och det sätt på vilket den bedriver sitt arbete spelar härvidlag en stor roll, vilket likaledes framhållits i förutnämnda motion. Vissa spörsmål har dock speciell aktualitet i detta sammanhang. Främst gäller detta den skolpsykologiska verksamheten, kuratorsverksamheten samt yrkesvägledningen. Såsom framgår av både skolberedningens betänkande och propositionen har dessa spörsmål ännu inte fått en tillfredsställande lösning. Bl. a. framgår att gränsdragningen mellan skolpsykologisk verksamhet, kuratorsverksamhet, hälsovårdande verksamhet och yrkesvägledning i personalhänseende på det lokala planet företer något som närmast kan betecknas som virrvarr. Under en försöksperiod och under ett uppbyggnadsskede kan detta få accepteras, särskilt som brist på kvalificerad personal råder på flera av områdena. Då emellertid grundvalen för den framtida

skolan kommer att läggas genom beslut av årets riksdag bör det vara möjligt att på ett annat sätt än tidigare åstadkomma en precisering av arbetsuppgifter och organisation på här berörda områden. Inte minst ur personalrekryteringssynpunkt är det angeläget att så sker.

I fråga om den skolpsykologiska verksamheten har länsskolpsykologerna avgörande betydelse. För närvarande finns endast tre sådana tjänster inrättade. I propositionen föreslås ytterligare två. Givetvis är det angeläget att sådana tjänster inrättas i samtliga län så snart som möjligt. Bristen på kvalificerad personal lägger dock hinder i vägen härför. Vi inskränker oss därför till att i detta sammanhang understryka angelägenheten av att utbildning av sådan personal främjas. Bl. a. bör kunna övervägas att anlita psykologer med inriktning på t. ex. arbetspsykologi, vilka erhållit kompletterande utbildning för skolpsykologiska uppgifter. Den lokala skolpsykologiska verksamheten har inte en tillfredsställande omfattning och utbyggnad. Flera spörsmål är olösta, utbildnings- och kompetensfrågor, samverkan mellan flera skoldistrikt, frågan om lönekostnad för skolpsykolog skall utgöra statsbidragsunderlag m. m. Dessa spörsmål bör givetvis bringas till sin lösning.

Det är emellertid inte önskvärt att olika separata uppgifter inom skolan handlägges av ett allt större antal specialister på olika områden. Frågan om den lokala skolpsykologorganisationens omfattning och uppbyggnad måste bedömas mot bakgrunden av vilka uppgifter på området som kan handläggas av lärarna. Frågan om en ökad psykologisk skolning av lärarna, såväl i den ordinarie lärarutbildningen som vid fortbildning och vidareutbildning, måste således uppmärksammas. Vidare bör uppmärksammas vad som i motionen II: 587 anförts om betydelsen av tidigdiagnostik och samarbete med kliniska psykologer m. m. I samband med tidigdiagnostiken vill vi i likhet med vad som framhållits i nämnda motion understryka icke blott angelägenheten av att skolmognadsproven blir obligatoriska utan också av att elevernas själsliga hälsa under skoltiden blir föremål för regelbunden kontroll i likhet med vad som sker beträffande deras kroppsliga. Sistnämnda fråga är liksom spörsmålen om skolmognadsklasser m. m. beroende av den skolpsykologiska verksamhetens organisation och resurser.

I fråga om den kurativa verksamheten framgår av skolberedningens betänkande bl. a. att denna lokalt handlägges ibland av psykologer, ibland av medicinsk personal, ibland av yrkesvägledare och ibland av social personal. Härav framgår denna verksamhets omfattning och natur men också att det finns gränsdragningsproblem som ännu inte blivit föremål för en ingående analys. Detta gäller såväl gränsdragningen gentemot andra verksamheter inom skolan som t. ex. gentemot barnavårdsnämnden. Det förefaller vidare inkonsekvent att dels betona angelägenheten av den kurativa verksamheten, dels samtidigt framhålla att ifrågavarande lönekostnader inte bör tjäna som statsbidragsunderlag. Dessa företeelser kan accepteras under

en försöks- och uppbyggnadsperiod men inte på längre sikt. Det är angeläget att bl. a. här nämnda spörsmål löses och att fastare riktlinjer uppdrages för den kurativa verksamheten. Därvid bör dess samband med främst den skolpsykologiska verksamheten och yrkesvägledningen uppmärksammas.

I fråga om yrkesvägledningen och yrkesorienteringen har skolberedningen ej framlagt något förslag utan hänvisat till pågående utredningsarbete inom skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning. Till det förslag som de tre ämbetsverken sedermera framlagt har departementschefen ej tagit ställning i propositionen. Enligt vår mening och såsom framhållits i motionen II: 587 bör man inte ställa sig principiellt avvisande till att den berörda verksamheten utgår från arbetsförmedlingsorganisationen eller yrkesvalsläroorganisationen. Yrkesvägledningen och yrkesorienteringen har starka naturliga samband med den verksamhet som bedrivs av arbetsmarknadsmyndigheterna, och den inom yrkesvalsläroorganisationen verksamma personalen har erhållit såväl utbildning för som erfarenhet av ifrågavarande uppgifter. Dess medverkan inom ramen för en ny organisation synes nödvändig. Skulle ett annat administrativt huvudmannaskap än det nuvarande komma i fråga vid uppbyggande av ny organisation bör yrkesvalslärare som är verksamma inom organisationen bl. a. få tillgodoräkna sig denna tjänstgöring vid tjänstårsberäkning som lärare. Framför allt bör emellertid sambandet och behovet av sammankoppling med skolkurator- och/eller skolpsykologverksamheten uppmärksammas liksom behovet av ett centralt samarbetsorgan för arbetsmarknadsstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning och skolöverstyrelsen. Härvid bör även vissa med den praktiska yrkesorienteringen förknippade spörsmål uppmärksammas. Skall den praktiska yrkesorienteringen kunna göras allsidig fordras ett förtroendefullt samarbete mellan näringslivet och skolan. För att få likformighet i tillämpningen och för att stimulera till ökad kontakt mellan berörda företag och myndigheter synes det lämpligt att tillskapa ett särskilt organ, en nämnd inom varje högstadieområde, där representanter för näringslivet, arbetsmarknadsmyndigheterna och skolan skulle ingå för att biträda vid utformningen av den praktiska yrkesorienteringen. Enligt vår mening måste det här anförda tjäna som utgångspunkt och beaktas vid överväganden rörande yrkesväglednings- och yrkesorienteringsverksamheten inom skolan.

Med hänvisning till det här anförda och till vad som i dessa avseenden anförts i motionen II: 587 föreslår vi att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning rörande organisationen av skolpsykologverksamheten, skolkuratorsverksamheten samt yrkesväglednings- och yrkesorienteringsverksamheten m. m. i syfte att ge ifrågavarande verksamheter ökade resurser, bättre förutsättningar och ökad omfattning.

Hem och skola

Samarbetet och samverkan mellan hem och skola och mellan lärare och föräldrar måste tillmätas synnerligen stor betydelse. Både för kunskapsmeddelelsen och för skolans fostrande uppgifter är det angeläget att föräldrarna känner sig delaktiga i och tar ansvar för barnens skolgång. En grundläggande förutsättning härför är givetvis att föräldrarna har kännedom om skolan, om vad skolgången kräver och om vilken betydelse deras egen inställning och medverkan har. Vikten av s. k. studiepositiva hem kan inte nog understrykas.

Tyvärr måste det konstateras att samarbetet och samverkan mellan hem och skola ännu inte fått den omfattning som måste anses önskvärd. Även om orsakerna härtill i och för sig kan vara förklarliga finns givetvis inte skäl att fördenskull vara tillfreds med de framsteg på området som hittills gjorts. Vi hänvisar i detta sammanhang till vad Svenska landsbygdens kvinnoförbund anfört i frågan, vilket återgivits i propositionen (sid. 69). Vi instämmer i vad förbundet anfört och vill på grundval härav föreslå att anvisningar eller vägledningsmaterial med alternativa möjligheter och riktlinjer för bl. a. skoldistrikt av särskilda strukturer snarast utarbetas. Departementschefen har framhållit att den av skolberedningen redovisade volymen Hjälpmedel i skolarbetet bör kunna bli en utmärkt handbok i hjälpmedelsfrågor för skolmän och andra intresserade. För det likaledes viktiga fält som samarbetet mellan hem och skola utgör saknas emellertid motsvarande handledningsmaterial. Det är därför angeläget att sådant snarast möjligt utarbetas, lämpligen av skolöverstyrelsen i samråd med lärarorganisationerna och målsmannaorganisationen. Vi vill i detta sammanhang även understryka vikten av att samarbetet mellan hem och skola erhåller en framträdande plats vid informationen om skolreformen.

Ordningsproblemen

Det kan inte förnekas att det på åtskilliga håll råder avsevärda ordningsproblem i skolorna, särskilt i vissa åldrar. Det kan givetvis heller inte förväntas att dessa problem försvinner i och med övergången till en ny skolordning. Ordningssvårigheterna bör så långt möjligt förebyggas genom rimligt elevantal i klasserna, lämpligast möjliga metoder i undervisningen, överförande till specialklass, förebyggande åtgärder i form av skolmognadsprov, skolpsykologisk verksamhet m. m. Även om goda förutsättningar tillskapas härvidlag måste man vid varje realistisk bedömning utgå från att ordningsproblemen kan reduceras men ej avskaffas. Det från ordningsproblem fria skolväsendet existerar inte.

Avvikelserna från den ordning som oundgängligen måste gälla inom skolan kan ta sig många uttryck: översitteri och våld mot kanske yngre och mindre kamrater, störande av lektionerna, ohörsamhet mot eller okvädande

av lärare, åsidosättande av gällande tider eller andra föreskrifter o. s. v. Oavsett i vilken form avvikelserna förekommer utgör de endera kränkande av kamrats eller medmänniskas rätt och integritet eller ett överskridande av de regler, skrivna eller oskrivna, som måste finnas med hänsyn till skolarbetets bedrivande och allas trivsel och trevnad. Man kan här dra paralleller på samhällslivets områden, där kränkanden eller överskridanden leder till påföljd i någon form, såframt förseelsen uppdragas. Då skolans uppgift bl. a. skall vara att fostra för samhällslivet, bör givetvis förseelser mot den i skolan gällande ordningen även ur denna speciella synpunkt kunna föranleda någon form av påföljd. Eljest kan de unga få intrycket att de givna reglerna i den mänskliga samlevnaden inte behöver tas på allvar. Skolan bör här förete en ordning som är jämförbar med den som råder i samhället.

Det måste emellertid konstateras att det i skolan f. n. inte finns lämpliga, erforderliga påföljdsmedel eller korrektionsåtgärder, som vid behov kan tillgripas. Vi vill inte tillråda ett återinförande av den s. k. agan. Sedan agan avskaffats behövs emellertid ett annat korrektionsmedel, som kan användas t. ex. för att förhindra att eleverna sig emellan tillgriper fysiskt våld, kanske i grövre form.

Bland de medel som kan tänkas förordas vi i första hand s. k. eftersittning, d. v. s. att elev, som gjort förseelse, efter den vanliga skoltidens slut får sitta kvar i skolan, exempelvis en lektionstimme. Vi är medvetna om att en sådan eftersittning medför vissa problem. Bl. a. måste frågan om övervakning vid eftersittningen lösas. En utväg synes därvid vara att samtliga eftersittningar vid en skolenhet förläggas t. ex. till samma veckodag eller till viss dag varannan vecka. Härigenom skulle kostnaderna för övervakning kunna hållas inom rimliga gränser. Men även andra spörsmål måste lösas, t. ex. frågan om vem eller vilka som skall kunna föreskriva eftersittning, frågan om i vilken mån och på vilket sätt skolan bör underrätta hemmet, det speciella problemet med skolskjutsar i vissa fall o. s. v.

Frågan om införande av s. k. eftersittning bör skyndsamt prövas och förslag framläggas snarast möjligt. Prövningen torde kunna företas av skolöverstyrelsen, lämpligen i samråd med lärarnas organisationer och Målsmännens riksförbund. Vi föreslår att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om vidtagande av åtgärder i detta syfte.

Anslutande skolformer

Det förestående riksdagsbeslutet rörande den obligatoriska skolan berör även de anslutande skolformerna. Dessa, främst gymnasieutbildningen, folkhögskolorna och yrkesskolväsendet, får ändrade förutsättningar till följd såväl av ändrad ordning för den obligatoriska skolan som av ett genomförande av skolberedningens förslag angående fackskolor. Det är därför angeläget att beslutet om den obligatoriska skolans framtida utformning nu fattas så att en grundval skapas för den fortsatta utvecklingen av övriga

delar av skolväsendet. Den ovisshet som under ett antal år rått beträffande de anslutade skolformernas grundval och utgångspunkter i framtiden har nämligen inte varit gynnsam.

Enligt departementschefen skall uppdragas åt överstyrelsen för yrkesutbildning att vidtaga de åtgärder beträffande yrkesskolornas kursplaner m. m. som direkt föranledes av riksdagens beslut om den obligatoriska skolan och av att yrkesskolorna under en övergångstid kommer att rekryteras jämväl av elever med sju- eller åttaårig folkskola. Till denna del kan vi biträda vad departementschefen förordat i sammanhanget. I fråga om behovet av en utredning rörande hela yrkesutbildningen finner sig departementschefen inte nu böra ta ställning utan anför att resultat av arbetet inom 1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning m. m. måste avvaktas och att han i framtiden avser att återkomma till spörsmålet. Då det får förväntas att nämnda sakkunniga inom en mycket nära framtid kommer att framlägga förslag rörande den centrala ledningen finns enligt vår mening ej skäl till ytterligare avvaktan. Frågan om den framtida utformningen och utbyggnaden är nämligen både omfattande och angelägen. En utredning bör därför tillsättas med det snaraste, så att inte onödig tidsutdräkt uppstår. Vi föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder härom. Utredningen bör inte beröra endast yrkesskolväsendet utan även samhällets insatser i övrigt på yrkesutbildningsområdet. Således bör bl. a. den av arbetsmarknadsmyndigheterna bedrivna utbildningsverksamheten uppmärksammas.

I fråga om de av skolberedningen föreslagna fackskolorna redovisar departementschefen att han inhämtat bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga med uppgift att företa en överarbetning av det framlagda läroplansförslaget och pröva vissa därmed sammanhängande spörsmål. Departementschefen finner det motiverat att inom de sakkunniga representeras bl. a. de erfarenheter, som folkhögskolan har att ge i dessa frågor, och anser sig därmed ha vidtagit de åtgärder som för folkhögskolans vidkommande kan anses påkallade med anledning av införandet av de föreslagna fackskolorna i skolväsendet.

För vår del tillstyrker vi att en skolform av de föreslagna fackskolornas slag inrättas. Tillstyrkandet innebär emellertid inte att vi bortser från den förändrade situation, som inträder för folkhögskolorna. Departementschefens skäl för att avvisa tanken på att ta upp spörsmålet om fackskolorna och folkhögskolorna till prövning i dess helhet är inte övertygande. Detta framgår av det i propositionen åberopade uttalandet 1957 av dåvarande departementschefen, vilket gjordes med tanke på införandet av en nioårig skolgång för alla barn och vid en tidpunkt då fackskolorna ej hade aktualiserats. Särskilt bör uppmärksammas den avslutande delen av det citerade avsnittet, vilken har följande lydelse: »Emellertid finns det anledning för folkhögskolorna att i tid söka anpassa sin undervisning, till både innehåll

och form, efter det nya läget, att pröva andra kurstyper och söka starkare anknytning till nya befolkningsgrupper. Sker detta, så kommer folkhögskolorna att även i fortsättningen ha en mycket väsentlig uppgift att fylla i det svenska samhället.»

Folkhögskolan och fackskolan är skolformer som båda måste tillmätas stor betydelse för framtida ungdomsgenerationer. De vänder sig emellertid i stor utsträckning till ungdomar i samma åldrar. Skolornas ämnesområden och utbildningsnivåer sammanfaller i betydande utsträckning, åtminstone beträffande vissa fackskolelinjer. Skall de därav uppkommande gränsdragningsproblemen kunna få en tillfredsställande lösning, måste en prövning under likvärdigt hänsyntstagande till de båda skolformerna komma till stånd. Syftet måste vara att dem emellan åstadkomma den lämpligaste avvägningen, att analysera följderna för folkhögskolornas vidkommande, så att dessa i tid kan anpassa sig till det nya läget, samt att inom det fält som de båda skoltyperna omspannar på bästa sätt tillvarata befintliga resurser. Detta synes icke kunna bli fallet vid den av departementschefen förordade överarbetningen, som ensidigt kommer att utgå från det framlagda förslaget angående inrättande av fackskolor.

Det har inom folkhögskolorna förmärkts en klar tendens till inriktning mot allmänbildande, personlighetsdanande och samhällsorienterande uppgifter, vilket måste betecknas som glädjande. Likväl uppkommer genom införandet av fackskolorna frågan huruvida fackutbildning och allmän bildning på denna nivå skall bedrivas åtskilda eller integrerade i varandra. Det spørsmålet är av både psykologisk, pedagogisk och organisatorisk natur. Det berör både fackskolor och folkhögskolor och blivande elever vid dessa skolor. Det gäller också huruvida det inom någon av dessa skolformer skall finnas möjligheter till en skolgång av den art som funnits i t. ex. flickskolan: en kärna av allmänbildande, personlighetsdanande och samhällsorienterande ämnen och därutöver möjlighet till viss linje- eller fackspecialisering.

Enligt vår mening är det ur såväl fackskolsynpunkt som folkhögskolsynpunkt angeläget att samtliga dessa frågor blir föremål för prövning och analys ur ej ensidigt valda synvinklar. Vi föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om härför erforderlig komplettering av nämnda sakkunnigas sammansättning och uppdrag. Vid denna prövning och vid planeringen av fackskolorna bör utöver vad som här ovan och i propositionen nämnts ytterligare några frågor uppmärksammas.

Beträffande de tekniska fackskolelinjerna har skolberedningen angivit att vissa krav på praktik bör ställas för vinnande av inträde. I fråga om övriga fackskolor har beredningen ej angett några sådana krav men framhållit att elev skall vara oförhindrad att mellan skolgång i obligatoriska skolan och i fackskolan tillbringa exempelvis ett par år i förvärvsarbete. Utan tvivel kommer en sådan erfarenhet från förvärvs- och arbetsliv att

i många fall vara av betydelse och värde för studierna i fackskolan. Det bör dock inte leda till att krav på praktik ställes i fråga om samtliga fackskolelinjer. En lämpligare utväg synes vara att en viss tids regelbundet förvärvsarbete åsättes meritvärde vid inträde i fackskola. Meritvärdet bör därvid vara avhängigt av förvärvstidens längd, dock med en maximering vid exempelvis två eller tre år. Dessa spörsmål bör närmare prövas vid övervägandena rörande fackskolorna m. m.

Vid utbyggandet och planeringen av fackskolväsendet är det angeläget att hänsyn tages till tillgången på utbildningsmöjligheter på olika orter och inom olika områden. Ett av motiven för skolreformen har varit och bör vara att ge barn och ungdom på mindre orter och i glesbygderna bättre och i jämförelse med andra orter likvärdiga utbildningsmöjligheter. Detta bör beaktas även i fråga om fackskolorna. I förekommande fall bör således orter, som saknar andra utbildningsmöjligheter eller har bristfälliga sådana, komma i fråga före orter med redan förut bättre utbildningsmöjligheter.

Läroarbetsfrågor m. m.

En kvalitativt god och tillräckligt omfattande läroarbetsutbildning är en grundläggande förutsättning för en god skola. Dessa spörsmål har inte ingående berörts av skolberedningen utan prövas inom 1960 års läroarbetsutbildningssakkunniga. Vi vill understryka vikten av att detta arbete bedrivs med största möjliga snabbhet så att den erforderliga ökningen av utbildningskapaciteten ej fördröjes. Likaså vill vi framhålla angelägenheten av fortlöpande prognoser rörande det förväntade läroarbetsbehovet.

I det föregående har vi väckt vissa förslag som måste beaktas i detta sammanhang. Det förslag vi framfört rörande sänkning av klassernas delningstal 1967/68 och 1970/71 påverkar givetvis läroarbetsbehovet. Av bl. a. skolberedningens redovisning av läroarbetsbehovet framgår att det totala behovet av klasslärare successivt kommer att minska under övergångstiden, en minskning som f. ö. helt är hänförlig till årskurserna 4—6. Då de mest framträdande behoven således gäller ämneslärare, vill vi framhålla att den av beredningen förordade ökningen av vidareutbildningen av folkskollärare är ett ändamålsenligt tillvägagångssätt. Det är emellertid uppenbart att det ökade behovet av ämneslärare, främst på högstadiet och högre stadier, varken kan eller bör täckas endast genom sådan vidareutbildning. En betydande ökning av utbildningskapaciteten i fråga om akademiska lärare måste komma till stånd. Såsom nämnts handlägges dessa frågor av 1960 års läroarbetsutbildningssakkunniga. Även om vi av hänsyn främst till läroarbetsbehovet på högstadiet förordat att sänkningen av delningstalen på mellan- och högstadierna skall företagas i två etapper, 1967/68 resp. 1970/71, synes det uppenbart att en ökning av utbildningskapaciteten snarast måste komma till stånd om

lärarfrågorna skall kunna få en nöjaktig lösning under de senare åren av 1960-talet. Det får förutsättas att dessa med delningstalen m. m. sammanhängande spörsmål uppmärksammas av nämnda sakkunniga.

I det föregående har föreslagits att familjekunskap skall ingå som obligatoriskt ämne i läroplanen. Detta måste uppmärksammas även vid lärarutbildning. Numera erhåller hushållslärarna utbildning i familjekunskapsämnet, men även andra lärare kan komma i fråga för undervisning i ämnet. Vi föreslår, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om ökad utbildning i ämnet familjekunskap inom den ordinarie lärarutbildningen samt prövning av frågan om vilka lärarkategorier som därvid främst bör komma i fråga. Oavsett hur dessa spörsmål löses inom den ordinarie lärarutbildningens ram synes det dock nödvändigt att även redan verksamma lärare erhåller utbildning i ämnet. Lämpligen bör detta ske inom fortbildningsverksamhetens ram i form av särskilda fortbildningskurser. Då det är angeläget att denna verksamhet kan påbörjas snarast möjligt bör medel för ändamålet anvisas för budgetåret 1962/63. Vi föreslår, att av anslaget till lärares fortbildning m. m. 20 000 kr. avsättes för fortbildningskurser i familjekunskap. Anslaget bör uppräknas i motsvarande mån.

I fråga om ämnet kristendomskunskap råder för närvarande en betydande brist på akademiskt utbildade lärare. Det har beräknats att intagningen vid de teologiska fakulteterna skulle behöva fördubblas för att den förefintliga och väntade bristen skall kunna elimineras. Det får förutsättas att dessa spörsmål uppmärksammas av 1960 års lärarutbildningssakkunniga. Emellertid bör även i fråga om ämnet kristendomskunskap terminskurser anordnas för vidareutbildning av folkskollärare. Detta är särskilt angeläget då tillgången på lärare i ämnet därigenom kan ökas relativt snabbt. Terminskurser i ämnet har dock inte förekommit hittills, varför vi föreslår att sådana kurser snarast anordnas. Som en början bör under läsåret 1962/63 anordnas en sådan kurs. Kostnaden härför får beräknas till ca 20 000 kr. Ifrågavarande anslag bör uppräknas med detta belopp.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 54 måtte

I. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa,

att vid fastställande av läroplan för grundskolan det i propositionen framlagda förslaget måtte ändras så, att till ämnet kristendomskunskap anslås 1 veckotimme i årskurs 7, 2 veckotimmar på linjerna g, h, t, m och s i årskurs 9 och 1 veckotimme på övriga linjer i årskurs 9, att till ämnet svenska på linjerna g, h, t, m och s anslås 4 veckotimmar, därav en förstärkt veckotimme, att till tillvalsämnena på linjerna mek, ha, ht och p i årskurs 9 anslås 21 veckotimmar samt att till

alternativt slöjd och musik anslås 1 veckotimme i årskurs 7 i enlighet med skolberedningens förslag,

att familjekunskap så snart ske kan måtte införas som obligatoriskt ämne för alla elever i årskurs 9,

att de nu föreslagna maximitalen för elevantalet per klass inom fem år skall sänkas med ytterligare 3 elever, så att läsåret 1967/68 ingen klass normalt skall omfatta mer än 22 elever på lågstadiet resp. 27 elever på mellan- och högstadierna,

att en ytterligare sänkning skall kunna genomföras i årskurserna 4—9 fr. o. m. läsåret 1970/71, så att ingen klass då skall normalt omfatta mer än 25 elever,

att linje i årskurs 9 vid mindre högstadier må inrättas, då minst 9 elever anmält sig till linjen i fråga, om årskursens sammanlagda elevantal utgör 60 eller mindre, då minst 10 elever anmält sig till linjen i fråga, om årskursens sammanlagda elevantal utgör 61—65, samt då minst 11 elever anmält sig, om årskursens sammanlagda elevantal utgör 66—70, samt att vad i motionen i övrigt anförts om glesbygdernas skolproblem måtte beaktas,

att skolpsykologverksamheten, skolkuratorsverksamheten, yrkesvägledningsverksamheten m. m. måtte utredas i enlighet med vad i motionen anförts samt därav föranledda förslag skyndsamt framläggas,

att handledningsmaterial för samarbetet mellan hem och skola skyndsamt måtte utarbetas och tillhandahållas,

att frågan om införande av s. k. eftersittning som påföljd vid ordningsöverträdelser i skolan måtte prövas och därav föranledda förslag skyndsamt framläggas,

att sakkunniga för allsidig utredning rörande yrkesutbildningens organisation, utformning och utveckling m. m. skyndsamt måtte tillsättas,

att de sakkunniga som tillkallats för översyn av fackskolornas kursplaner m. m. måtte erhålla uppdrag att förutsättningslöst utreda de i motionen berörda frågorna om fackskolornas och folkhögskolornas uppgift och ställning m. m. samt att i anledning härav de sakkunnigas sammansättning måtte kompletteras,

att vederbörliga utredningar och organ måtte erhålla uppdrag att vidtaga åtgärder i syfte att så öka lärarutbildningen att i motionen förordade sänkningar av klassernas storlek underlättas,

att ämnet familjekunskap må ingå i lärarutbildningen i syfte att möjliggöra obligatorisk undervisning i årskurs 9 i ämnet

och att i samma syfte fortbildningskurser i ämnet måtte anordnas utan dröjsmål, samt

att terminskurser måtte anordnas för vidareutbildning av folkskollärare i ämnet kristendomskunskap;

II. för budgetåret 1962/63 under åttonde huvudtiteln anvisa

a) till *Lärares fortbildning m. m.* ett reservationsanslag av 4 700 000 kr., och

b) till *Vidareutbildning av lärare m. m.* ett reservationsanslag av 1 800 000 kr.; samt

III. beakta vad i motionen i övrigt anförts.

Stockholm den 23 mars 1962

Gunnar Hedlund

S. G. W. Wahlund

Lars Eliasson

i Sundborn

Nils G. Hansson

Sven Vigelsbo

Per Svensson

i Skegrie

i Stenkyrka

Harald Larsson

Gustaf Svensson

i Hedenäset

i Vä